

Mellékletek:

A „Prakovszky, a siket kovács” című tévéfilm
forgatása a gyóni evangélikus templomban

Mikszáth Kálmán (1847-1910) azonos című, 11 fejezetes nagyobb elbeszélését – melyet kisregényként is kategorizálnak – 1897-ben ismerte meg a hazai olvasóközönség. (Fennmaradt az alkotás pontos időpontja és helye is: 1895. decembertől és 1896. februárig készült Budapesten, a mai Bajcsy-Zsilinszky út 78. szám alatti Légrády-házban.) A történet nem tartozik a magyar irodalom jeles egyéniségének legismertebb alkotásai közé. Irodalmi színvonala alapján méltánytalanul mellőzött műnek mondható, mely a szerző önéletrajzi emlékeire épül. A Magyar Televízió választása minden bizonnyal éppen ezért esett erre alkotásra a szerző születésének 135. évfordulója tiszteletére, 1963-ban.

Irodalomtörténész rövid összefoglalója szerint: „Az 1897-es Prakovszky, a siket kovács egy első szerelem története, a kamaszkor, a felnőtté érés bensőséges bemutatása, melynek kerettörténete azonban látszólagos érintőlegessége ellenére mély társadalomkritikával áthatott. Mikszáth ebben az elbeszélésben is rengeteg szeretettel írja le, s mozgatja alakjait, a voltaképp megrendítően tragikus szüzsé keserűségét pedig a szerelemben csalódott kamasz szívfájdalmának humorosságával oldja fel. Talán épp a nézőpontválasztás biztosítja a hosszú elbeszélés sikerét, adja annak rendkívüli báját.”

A korabeli újságok a gyóni forgatásról gyakorlatilag nem tudósítottak, nem közöltek információt, ezért érdemes körüljárni, hogy miért is eshetett a filmesek választása a gyóni evangélikusok templomára:

- A nagy palóc író a magyar evangélikusság jeles irodalmárainak egyike.
- Születése után a Szklabonyához közeli Nagykürtös evangélikus templomában keresztelték meg, ahonnan őseinek, családjának jelentős része rajzolt ki.
- Istenfélő nagyapja: „... vasárnaponként felült a bricskára, rossz időben, jó időben egyaránt áthajtott a harmadik faluba, Krizsnócra, a templomba (közelebb nem volt lutheránus eklézsia), és egész délelőtt nagy áhítattal zengedezte az Istent dicsérő zsoltárokat.” Amikor már nagyobbacska lett, őt is magával vitte és a sima úton még a lovak hajtását is megengedte.
- Az elbeszélés meghatározó jelenetei játszódnak a templomban. Az író nagy szeretettel ábrázolja a templomba járó érdekesebbnél érdekesebb alakokat, melyek egyike a címadó főhős: Prakovszky, a siket kovács. Ő a „hangját szereti bámultatni”, mert „mióta nem hallja, még szebbnek képzei azt”. Szemben lakott a templommal, és az író nagyapja, aki jó barátságban volt vele, „istentisztelet előtt mindig kikérdezte tőle a politikát, mert a kovácsműhelyek azon időben az újságot pótolták. Messziről jött utasok megálltak a kovácsműhelyek előtt kocsit tataroztatni, lovat patkoltatni, és ami hírt összeszedtek útközben, azt kicserélték a kovácsnál új hírekért, amelyeket más országrészekből jött utasok hagytak ott”.
- Az ő Olaszországban, Majland városában szolgáló hadnagyfia szerelmi bánat miatti tragikus öngyilkossága lesz a történet csattanója, mert a foglalkozása közben hallását vesztő édesapa a templomban a több száz kilométerre eldördülő lövést csodálatos módon meghallotta.

A történeti hitelesség megkövetelte, hogy a templomi jeleneteket evangélikus istenházában forgassák. A gyóni templom kiválasztásában valószínűleg a stábtagnak korábbi kedvező forgatási tapasztalatai döntő súllyal eshettek latba, főleg a rendező Bán Frigyesre (pl.: Úri muri, 1949) és az operatőr Hegyi Barnabásra (pl.: Ludas Matyi, 1949) gondolva. A választás

hitelessége azzal is nőtt, hogy valaha, egészen a 19-20. század fordulójáig a gyóni templomban is szlovák nyelvű istentiszteletet tartottak.

Stáblista

Rendező: Bán Frigyes

Forgatókönyvíró: Mikszáth Kálmán kisregénye alapján Semsei Jenő

Operatőr: Hegyi Barnabás

Zene: Peskó György orgonaművész

Szereplők: Benedek Árpád, Benkő Gyula, Blaha Márta, Egri István, Herrer Pál, Kelemen Éva, Komlós Juci, Kálmán György, Rajz János, Siménfalvy Sándor, Tompa Sándor.

Bemutatása: 1963. augusztus 10-én, szombaton, 20 óra 35 perckor. Hossza: 55 perc.

Az 1963. évi forgatás évtizedek múlva is a gyóni evangélikus gyülekezet számon tartott eseménye maradt. A filmet 2010-ben a Gyóni Napok keretében újra levetítették október 21-én, csütörtök 18 órakor, a templomban. László Milán lelkész úr beszámolója a Dabasi Újságból:

„Prakovszky, a siket kovács visszatért

1963 májusában a hat éve működő Magyar Televízió egyik stábja felforgatta a gyóni evangélikus gyülekezet életét. Történt mindez azért, mert akkoriban gyülekezetünk templomát találták ideális helyszínnek a Prakovszky, a siket kovács c. Mikszáth-novella tévéfilmváltozata helyszínéül. Érdekes adat, hogy ezért cserébe 2500 Ft-ot fizetett a televízió, valamint a templomot is kitakarították. A filmhez mintegy 100 statisztát válogattak ki a helyiek közül, akik ezáltal megörökítették az utókor számára, valamint testközelből ismerhették meg a kor sztárjait. Az akkori szereplők és szemtanúk a filmezés napjait azóta is emlegetik. Sokaknak van ide vonatkozó történetük, amelyeket meghallgathattunk a Gyóni Napok keretében, a forgatás helyszínén, a templomban rendezett vetítés után, egy múltidéző beszélgetés keretében. Ezt követően egy szerény szeretetvendégség következett, ahol az emlékek felelevenítése kötetlenebb formában folytatódhatott. Köszönjük a Mag Televízió segítségét, amelynek munkatársai biztosították az alkalom lebonyolításának technikai feltételeit.”

A fentiek alapján a tévéfilm fontos jeleneteit forgatták a gyóni evangélikus templomban, mely meghatározó élménye maradt a község lakosainak, a gyülekezet tagjainak. Az esemény érdekes színtörténetünknek, mely értéktárunk kulturális örökség kategóriáját is jelentősen gyarapítja.

”

Bibliográfia

Kürti László: A hét tévéfilmje. Magyar Ifjúság 1963. augusztus 10. p. 6.

Benedek Miklós: Prakovszky, a siket kovács. Észak-Magyarország 1963. augusztus 13. p. 6.

Németh Ferenc: Prakovszky, a siket kovács. Délmagyarország 1963. augusztus 13. p. 5.

Vilcsek Anna: Prakovszky, a siket kovács. Magyar Nemzet 1963. augusztus 14. p. 4.

Ábel Péter: Prakovszky, a siket kovács. Népszabadság 1963. augusztus 15. p. 8.

Vajk Vera: A televízió előtt. Népszava 1963. augusztus 16. p. 6.

Gy. E.: Prakovszky, a siket kovács. Bemutató a televízióban. Film Színház Muzsika 1963. augusztus 17. p. 9.

Méreiné Juhász Margit és Tudósy Lászlóné: Mikszáth Kálmán budapesti otthonai. In: Baróti Dezső (szerk.): A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve 1963. Petőfi Irodalmi Múzeum–Képzőművészeti Alap Kiadó, Budapest, 1963. pp. 143-144.

Dabasi Újság: A Gyóni Napok programjai október 14-24. 2010. október. p. 12.

László Milán: Prakovszky, a siket kovács visszatért. Dabasi Újság 2010. november. p. 4.

Csáky Károly: Mikszáth nyomában Nagykürtösön. FELVIDÉK.MA 2017.02.08.

Valentyik Ferenc: Isten-Haza-Család. A hármas eszmény Gyóni Géza költészetében és emlékének ápolásában. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2021. p. 202.

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Mikszáth_Kálmán_\(író\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mikszáth_Kálmán_(író))

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Bán_Frigyes](https://hu.wikipedia.org/wiki/Bán_Frigyes)

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Hegyi_Barnabás_\(ope...](https://hu.wikipedia.org/wiki/Hegy_i_Barnabás_(ope...)

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Egri_István](https://hu.wikipedia.org/wiki/Egri_István)

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Blaha_Márta](https://hu.wikipedia.org/wiki/Blaha_Márta)

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Komlós_Juci](https://hu.wikipedia.org/wiki/Komlós_Juci)

[https://hu.wikipedia.org › wiki › Rajz_János](https://hu.wikipedia.org/wiki/Rajz_János)

Összeállította: Valentyik Ferenc